

Venäjä turvapaikkamaana

Toukokuun 2. päivänä 1993 YK:n pakolaissopimus astuu voimaan Venäjän osalta. Tätä on odotettu hartaasti, koska sen ansiosta paineet Venäjän naapurimaita kohtaan pienenevät. Käytännössä tämä merkitsee sitä, että pakolaiset jotka tulevat muihin maihin Venäjän kautta, voidaan palauttaa Venäjälle, josta tulee ns. ensimmäinen turvapaikkamaa. Venäjän on siis otettava vastaan turvapaikanhakijat ja tutkittava, täyttävätkö he YK:n pakolaissopimuksen asettamat ehdot. Sopimus kieltää myös turvapaikanhakijan palauttamisen maahan, jossa häntä vainotaan, tai maahan, josta hänet todennäköisesti palautettaisiin kotimaahansa (*non refoulement* -periaate). Pakolaissopimuksen allekirjoittaneilla mailla on myös velvoite olla päästämättä turvapaikanhakijoita laittomasti toiseen maahan.

Neuvostoliitto ja entiset sosialistimaathan eivät allekirjoittaneet Genevesä vuonna 1951 solmittua YK:n pakolaissopimusta, koska ne katsoivat, että se oli heitä vastaan suunnattu. NL:n hajoamisen jälkeen tilanne muuttui. Suomen tilanne on aina ollut erityislaatuinen idänpolitiikkamme johdosta. Entisen NL:n kautta tulevat pakolaiset on pysäytetty jo toisella puolella rajaa, eikä kovin suurta joukkoa ole päästetty tänne pyytämään turvapaikkaa. Pakolaisten pääsy Suomen puolelle on tehokkaasti estetty, koska rajaa on voitu valvoa kummallakin puolella. Tänne päässeiden spontaanipakolaisten määrä on ollut pieni — niistä nostettu

häly on sitä vastoin ollut suuri. Suomen, pakolaissopimuksen allekirjoittajamaana, on tutkittava jokainen turvapaikananomus ja siitäkään syystä anojia ei ole haluttu päästää tänne.

Vaikka Venäjä on nyt allekirjoittanut pakolaissopimuksen, on kuitenkin pidettävä mielessä se, että Baltian maat eivät ole sitä tehneet; jolloin sitä kautta tullutta turvapaikanhakijaa ei voida palauttaa Baltiaan. Toinen tärkeä varaus on se, että Venäjällä ei vielä ole toimivaa tutkintajärjestelmää eikä edes tarvittavia tiloja, pakolaissopimuksia tai vastaavaa. *En route* -periaate mutkistaa lisäksi tilannetta. Sen mukaan turvapaikanhakija, joka tulee jonkun toisen maan läpi siellä pysähtymättä, on oikeutettu hakemaan turvapaikkaa määränpäätymästään. Tämä on poikkeus "ensimmäisen maan periaatteesta" ja jättää tilaa tulkinnoille.

En route -periaate onkin syy siihen, että monet turvapaikanhakijat tuhoavat passinsa matkalla. Silloin on vaikeaa todistaa, mitä kautta he ovat tulleet ja missä maissa mahdollisesti pysähtyneet. Voisi esimerkiksi kuvitella sellaisen tilanteen, että turvapaikanhakija on käynyt vain välilaskulla Moskovassa ja jatkanut matkaansa sieltä Suomeen. Silloin täytyy yrittää tutkia, onko turvapaikanhakija istunut koneessa myös välilaskun ajan vai onko hän käynyt transiitissa tai vaihtanut lentoa — jolloin hänen periaatteensa olisi pitänyt anoa turvapaikkaa jo Moskovassa.

Mitä tulee Venäjän omien kansalaisten muuttoon, konventiolla ei kuitenkaan ole merkitystä. Pohjoismaiden kannalta pelottavin skenaario on tietysti yhteiskunnallinen luhistuminen Venäjällä, ja mahdollisesti suurimittainen maastapako.

Vaikka uuden passilain myötä jokaisella venäläisellä on oikeus vapaaseen maastamuuttoon, potentiaalisten kohdemaiden lainsäädäntö on estänyt laajamit-

taisen siirtolaisuuden. Siirtolaisuus ja laitton maahanmuutto on toistaiseksi tehokkaasti estetty, mutta millainen tilanne syntyy, jos valvonta toisella puolella rajaa vähenee ja turvapaikka-anomusten määrä moninkertaistuu? On hyvä pitää mielessä, että meitä velvoittaa kansainvälisten sopimusten lisäksi moraalinen vastuu pakolaiskysymyksissä.

Krister Björklund

Kaarle Hjalmar Lehtisen rahaston apurahat

suomalaisen siirtolaisuustutkimuksen edistämiseen ja tukemiseen julistetaan haettavaksi. Haettavana on yhteensä 40 000 markkaa joko yhtenä tai useampana apurahana.

Lyhyessä, vapaamuotoisessa hakemuksessa on mainittava hanke, jonka toteuttamiseen apuraha aiotaan käyttää. Hakemukseen on liitettävä selvitys opinnoista, mahdollinen työ- tai matkasuunnitelma sekä selvitys muista vireillä olevista tai saaduista apurahoista.

Hakemukset, joiden on oltava perillä viimeistään 30. 4. 1993, lähetetään osoitteella:

Siirtolaisuusinstituutti
Piispankatu 3
20500 Turku
FINLAND

Tarkempia tietoja saa Siirtolaisuusinstituutista,
puh. 921-317 536.

**Invitation: Societies in Transition
Canada and the Nordic Countries**
The Fourth Triennial Conference
of the Nordic Association for Canadian Studies
Turku, Finland 11–14 August, 1993

Further information: University of Turku
Dept. of History/Cultural History
20500 Turku, Finland
Tel: + 358-21-633 52 19
Fax: + 358-21-633 36 60

**Tulevia konferensseja 1993
Kommande konferenser 1993
Coming Conferences 1993**

Pakolais- ja siirtolaisuustutkijoiden seminaari. Siirtolaisuusinstituutti, Turku 11.3.1993.

Migration Trends, Social Change and Cooperation in the Baltic Area. IOM Regional Conference, Helsinki, Finland 10-12.5.1993.

The Third Annual Meeting of the Association of Migration Institutions. Institute of Migration, Turku, Finland 14-15.5.1993.

Societies in Transition: Canada and the Nordic Countries. The NACS/ANEC Fourth Triennial Conference, Turku, Finland 11-14.8.1993.

States, Societies and Individuals in a World of Migration and Global Change. Tallinn, Estonia 19-23.8.1993.

Det 9. Nordiske Migrationsforskerseminar. Det flerkulturelle samfund i Norden. Esbjerg, Danmark 16.-19.9.1993.

Pohjoismaat monikulttuurisena yhteisönä: 9. pohjoismainen muuttoliiketikijoiden seminaari. Esbjerg, Tanska 16.-19.9.1993.

Lisätietoja/Tilläggsinformation/Further information:
Siirtolaisuusinstituutti/Migrationsinstitutet/Institute of Migration
Krister Björklund, tel. + 358-21-313 915